

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

การศึกษาเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่างการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์
ในระยะคลอดด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนักทารกแรกเกิด
โรงพยาบาลบางบัวทอง

วิภาวรรณ รัตนพิทักษ์ วท.ม.*

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาค้นหาข้อมูลหลังมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลของการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ในระยะคลอดด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนักทารกจริง ในหญิงตั้งครรภ์จำนวน 115 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการวัดความสูงของมดลูกและวัดความยาวรอบท้องของหญิงตั้งครรภ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยสถิติ ANOVA วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า หญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 62.90 อายุ 20–29 ปี อายุเฉลี่ย 23.44 ± 4.62 ปี เป็นการตั้งครรภ์แรก ร้อยละ 41.70 คลอดปกติ ร้อยละ 67.00 คลอดทารกเพศชาย ร้อยละ 54.80 น้ำหนักเฉลี่ยก่อนการตั้งครรภ์ 47.48 กก. ค่า BMI เฉลี่ยก่อนการตั้งครรภ์ 19.05 กก./ม^2 และน้ำหนักเฉลี่ยวันมาคลอด 57.70 กก. ค่า BMI เฉลี่ยวันมาคลอด 23.17 กก./ม^2 ค่าเฉลี่ยความยาวรอบท้องและความสูงของมดลูก 89.62 และ 30.74 ซม. ตามลำดับ น้ำหนักทารกคาดคะเนโดยวิธี Dare เฉลี่ย 2,757.42 กรัม น้ำหนักทารกคาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงเฉลี่ย 2,993.10 กรัม และน้ำหนักทารกจริงเฉลี่ย 3,014.92 กรัม เมื่อทดสอบทางสถิติความแตกต่างของค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกระหว่างสามกลุ่มพบว่า ไม่แตกต่างกัน น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับน้ำหนักทารกจริง ($r = 0.41$ และ 0.47 ตามลำดับ) แต่เป็นค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

คำสำคัญ: การคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ ความสูงของยอดมดลูก เส้นรอบท้อง วิธี Dare

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ งานการพยาบาลผู้คลอด กลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลบางบัวทอง

**Comparative and Association Study between the Fetal Weight at Delivery Estimated
by Dare Method and Ultrasound Examination and Newborn Weight,
Bang Bua Thong Hospital**

Wipawan Ratanapitaksa M.Sc.*

Abstract

The retrospective descriptive study from medical records was carried out from 115 pregnant women. This study determines the comparative results in estimating fetal weight at delivery stage using the Dare method and ultrasound examination and its relationship with the actual infant weight. The samples were selected according to specific qualifications by using a purposive sampling. Data collection was conducted by record form, the height of the fundus and the abdominal circumference. Data were analysed using the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum and minimum values. The differences between groups were analyzed using ANOVA. The relationship analysis was conducted using Pearson product moment correlation. A p-value less than 0.05 were considered statistically significant.

The results showed that 62.90% of pregnant women aged 20–29 years old (mean = 23.44 ± 4.62 years). Of these, 41.70% had first pregnancy, 67.00% had normal delivery and 54.80% had male newborn. The mean weight and BMI before pregnancy was 47.48 kg and 19.05 kg/m^2 , respectively. The mean weight on delivery day was 57.70 kg. The mean BMI on delivery day was 23.17 kg/m^2 . The mean abdominal circumference and uterine height were 89.62 and 30.74 cm, respectively. The mean fetal weights estimated by Dare method, ultrasound examination and actual weight measured were 2,757.42, 2,993.10 and 3,014.92 gram, respectively. This was not statistically different when the mean weights measured by three methods were compared. The mean fetal weight predicted by Dare method and ultrasound were positively correlated with the actual fetal weight but the relationship was in a low level.

Keywords: Fetal weight estimation, Height of fundus, Abdominal circumference, Dare method

* Registered Nurse (Professional Level), Registered Nurse in Delivery Room, Nursing Department, Bang Bua Thong Hospital

บทนำ

การคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานการผดุงครรภ์ในการดูแลผู้คลอดครรภ์ครบกำหนดที่เข้าสู่ระยะคลอด หากทารกตัวโตโดยมีเสี่ยงต่อการคลอดติดไหล่ ซึ่งเป็นภาวะฉุกเฉินทางสูติกรรมที่แพทย์ต้องให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อลดอันตรายที่จะเกิดต่อมารดาและทารก ทั่วโลกพบอุบัติการณ์ของการคลอดติดไหล่ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 อุบัติการณ์ที่พบตามปกติ คือ ร้อยละ 0.5 หรือน้อยกว่า ปัจจุบันพบในช่วง ร้อยละ 0.2–3¹ ปัจจุบันการคลอดติดไหล่เป็นสิ่งที่ผู้ทำคลอดหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะบางครั้งไม่สามารถพยากรณ์ได้ล่วงหน้า การศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่จะทำให้เกิดการคลอดติดไหล่เพื่อให้แพทย์ผู้ทำคลอดได้ระมัดระวังที่จะเกิดภาวะนี้ ได้แก่ ทารกตัวโต (Macrosomia) พบว่า เป็นปัจจัยเสี่ยงมากที่สุด หมายถึงทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดเท่ากับหรือมากกว่า 4,000 กรัมขึ้นไป ซึ่งในปัจจุบันได้มีการจัดชนิดและระดับความเสี่ยงของภาวะทารกตัวโตเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ทารกที่มีน้ำหนักอยู่ในช่วง 4,000–4,499 กรัม 4,500–4,999 กรัม และ 5,000 กรัม² ขึ้นไป ภาวะทารกตัวโตพบว่า สัมพันธ์กับการเกิดภาวะคลอดติดไหล่ยาก ทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อทารกขณะคลอดได้แก่ กระดูกไหปลาร้าหัก ภาวะบาดเจ็บชายประสาทที่วางตัวอยู่บริเวณคอและรักแร้ (Brachial plexus injuries) และเพิ่มระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล³ การคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจให้การรับมารดาเมื่อเจ็บครรภ์ในภาวะต่างๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการลดโอกาสเกิดการบาดเจ็บหรือการเสียชีวิตทั้งของมารดาและทารกจากการคลอด โรงพยาบาลบางบัวทองมีจำนวนผู้คลอดในปีงบประมาณ 2560–2563 เท่ากับ 530, 497, 390 และ 334 ราย ตามลำดับ พบอุบัติการณ์การคลอดติดไหล่จำนวน 1, 3, 2 และ 0 ราย ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 0.19, 0.60, 0.51 และ 0 ซึ่งพบว่าไม่เกินเกณฑ์ตัวชี้วัดอัตราการคลอดติดไหล่ คือ น้อยกว่าร้อยละ 1⁴ จากการรวบรวมข้อมูลภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นกับมารดาและทารกของงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลบางบัวทองพบว่า มารดาเกิดแผลฝีเย็บแยก 1 ราย ทารกมีภาวะบาดเจ็บ

ชายประสาทที่วางตัวอยู่บริเวณคอและรักแร้ (Brachial plexus injuries) จำนวน 1, 3, 2 และ 0 ราย ตามลำดับ ซึ่งทารกที่คลอดติดไหล่ทุกรายเป็นทารกตัวโต (Macrosomia) ที่มีน้ำหนักมากกว่า 3,600 กรัม ขึ้นไป

จากการทบทวนบทความทางวิชาการพบว่า การคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์มีหลายวิธี ได้แก่ 1) การคลำทางหน้าท้อง (Clinical palpation) การตรวจด้วยวิธี Leopold⁵ ซึ่งมีความแม่นยำน้อยกว่าความอ้วนของหญิงตั้งครรภ์ (BMI > 24.9 กก./ม²) 2) การใช้เครื่องตรวจคลื่นเสียงความถี่สูง ซึ่งมีข้อจำกัดเนื่องจากสูติแพทย์ไม่ได้ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง 3) การใช้สูตรการคำนวณน้ำหนักทารกในครรภ์โดยวิธี Dare⁶ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยาก โดยการวัดความสูงของมดลูกและความยาวรอบท้อง ซึ่งพยาบาลที่ปฏิบัติงานสามารถฝึกทักษะการวัดในแนวทางเดียวกันประกอบกับนำมาใช้ได้จริง และ 4) การใช้สูตรการคำนวณน้ำหนักทารกในครรภ์โดยวิธี Johnson ซึ่งใช้การวัดความยาวรอบท้อง ความสูงของมดลูก และระดับส่วนนำของทารกในการนำมาคำนวณ ซึ่งมีความยุ่งยาก และจากการทบทวนงานวิจัยต่างๆ พบว่าค่าที่ได้มีความคลาดเคลื่อนกับน้ำหนักทารกจริงมากกว่าวิธีของ Dare เติมนงานการพยาบาลผู้คลอดใช้วิธีการคลำหน้าท้อง เพื่อคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ซึ่งค่าที่ได้พบว่าแตกต่างจากน้ำหนักทารกจริงเสมอ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์โดยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงเปรียบเทียบกับน้ำหนักทารกจริงเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่และเหมาะสมในการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ให้แม่นยำ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการคลอดให้ปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ในระยะคลอดด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนักทารกจริง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนักทารกจริง

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกในครรภ์ที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริง ไม่แตกต่างกัน

2. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกในครรภ์ที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนัก

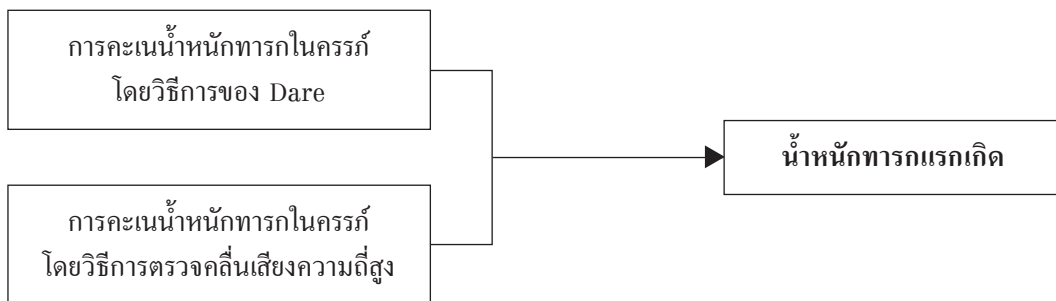
ทารกจริงมีความสัมพันธ์กัน

คำถามการวิจัย

การคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ในระยะคลอดด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย⁷



วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาย้อนหลัง (Retrospective descriptive Study) จากเวชระเบียนหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการคลอดที่โรงพยาบาลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2564 จำนวน 115 ราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอาการเจ็บครรภ์คลอด โรงพยาบาลบางบัวทอง ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 334 ราย คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER⁸ ได้จำนวนตัวอย่าง 115 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดโดยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection)⁹

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากหญิงตั้งครรภ์ที่เจ็บครรภ์จริง ตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

1. อายุครรภ์ขณะคลอด 37–42 สัปดาห์
2. ครรภ์เดี่ยว (single fetus)
3. ทารกในครรภ์มีศีรษะเป็นส่วนนำ
4. หญิงตั้งครรภ์อายุ 17–34 ปี คลอดที่

โรงพยาบาลบางบัวทอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2564

5. ไม่จำกัดส่วนสูง

6. ไม่จำกัดน้ำหนักทารกในครรภ์ที่คะเนได้

7. BMI ขณะมาคลอด 18.5–24.9 กิโลกรัม/เมตร² (กก./ม²) โดยหญิงตั้งครรภ์ 1 คน จะได้รับการคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ครรภ์แฝด น้ำ ทารกในครรภ์เจริญเติบโตช้าหรือเนื้องอกที่กล้ามเนื้อมดลูก มีการส่งต่อผู้ป่วยขณะรอคลอดปฏิเสธการรักษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ที่วัดความสูงของมดลูกและวัดความยาวรอบท้อง ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ สูติแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์ กลุ่มงานวิทยาศาสตร์สุขภาพ รับผิดชอบสอนและฝึกปฏิบัติ วิชาการผดุงครรภ์แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 1 ท่าน นักวิชาการสาธารณสุข รับผิดชอบงานด้าน

อนามัยแม่และเด็ก 1 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 1

2. การวัดความสูงยอดมดลูก (Height of fundus: HF) เส้นรอบท้อง (Abdominal circumference: AC) ห้อยคลอด โรงพยาบาลบางบัวทอง มอบหมายให้พยาบาลวิชาชีพที่เป็นหัวหน้าเวร และพยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายหน้าที่รับใหม่เป็นผู้วัดความสูงยอดมดลูกและเส้นรอบท้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำในการวัดและให้ได้ค่าที่เท่ากัน โดยการสอนเทคนิคการวัดจากหัวหน้างานให้กับพยาบาลวิชาชีพ และมีการนิเทศติดตามผลการวัดความสูงยอดมดลูกและเส้นรอบท้อง ทุก 1 เดือน เมื่อจะทำการศึกษาย้อนหลังจึงให้ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 6 คน ทดลองวัดความสูงยอดมดลูกและเส้นรอบท้องในผู้คลอด 30 ราย บันทึกผลการวัดความสูงยอดมดลูกและเส้นรอบท้องเพื่อคะแนนน้ำหนักรกในครรภ์ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยน้ำหนักรกในครรภ์ที่คะแนนได้จากพยาบาลทั้ง 6 คน มาหาความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยน้ำหนักรกจริงค่าที่ได้เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของความคงที่ (coefficient of stability)¹⁰ ได้เท่ากับ 0.86

3. คุณภาพการตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง เป็นการตรวจโดยสูติแพทย์ท่านเดียว ด้วยเครื่องมือชนิดเดียว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ

1. ทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้การคะแนนน้ำหนักรกในครรภ์โดยวิธี Dare เปรียบเทียบกับน้ำหนักรกจริง และทำบันทึกขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาล บางบัวทองใช้ข้อมูลหญิงตั้งครรภ์จากเวชระเบียน

2. ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี

ขั้นดำเนินการ

1. รวบรวมข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 30 มิถุนายน 2564 จำนวน 115 ราย โดยคัดเลือกจากหญิงตั้งครรภ์ที่เจ็บครรภ์จริง

ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยหญิงตั้งครรภ์ 1 คนจะได้รับ การคะแนนน้ำหนักรกในครรภ์ด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจ ด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงเทียบกับน้ำหนักรกจริง โดยการชั่งน้ำหนักทารกหลังคลอดทันที และใช้เครื่องชั่งน้ำหนักเครื่องเดียวกันที่อยู่ในห้องคลอด

2. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, S.D.) ค่า สูงสุด (Max) และค่าต่ำสุด (Min)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย น้ำหนักรกในครรภ์ที่คาดคะเนด้วยวิธี Dare วิธีการ ตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักรกแรก เกิดจริง โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ ANOVA กำหนด นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักรกใน ครรภ์ที่คาดคะเนด้วยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียง ความถี่สูง กับน้ำหนักรกจริงด้วยสถิติสหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการวิจัยจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 25/2564 ลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2564

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า หญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ มีอายุ 20-29 ปี จำนวน 73 ราย (ร้อยละ 62.90) อายุเฉลี่ย 23.44 ปี การตั้งครรภ์แรก จำนวน 48 ราย (ร้อยละ 41.70) อายุครรภ์ ระหว่าง 37-40 สัปดาห์ วิธีการคลอด คลอดปกติ จำนวน 77 ราย (ร้อยละ 67.00) ทารก ส่วนใหญ่เป็นทารกเพศชาย จำนวน 63 ราย (ร้อยละ 54.80) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธีการตรวจด้วยคลื่นความถี่สูงและวิธี Dare จำแนกตามลักษณะประชากร (n = 115)

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
17-19 ปี	27	23.20
20-29 ปี	73	62.90
30-34 ปี	15	12.90
Mean = 23.44, S.D. = 4.62, Min = 17, MAX = 34		
จำนวนการตั้งครรภ์ (ครรภ์ที่)		
1	48	41.70
2	41	35.60
3 ขึ้นไป	26	22.70
วิธีการคลอด		
คลอดปกติ	77	67.00
ผ่าตัดคลอด	37	32.10
เครื่องดูดสุญญากาศ	1	0.90
เพศทารก		
ชาย	63	54.80
หญิง	52	45.20

ก่อนการตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์มีน้ำหนักเฉลี่ย ค่า BMI เฉลี่ย 23.17 กก/ม² น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 47.48 กิโลกรัม ค่า BMI เฉลี่ย 19.05 กก/ม² วันที่มา คลอด 10.23 กิโลกรัม (ตารางที่ 2)
คลอด หญิงตั้งครรภ์มีน้ำหนักเฉลี่ย 57.70 กิโลกรัม

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยน้ำหนักและ BMI ก่อนตั้งครรภ์และวันที่มาคลอดของหญิงตั้งครรภ์ (n = 115)

	Mean	S.D.	Minimum	Maximum
น้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ (กก.)	47.48	4.81	40.00	60.00
BMI ก่อนการตั้งครรภ์ (กก/ม ²)	19.05	1.48	15.24	22.35
น้ำหนักวันที่มาคลอด (กก.)	57.70	4.82	47.00	72.30
BMI วันที่มาคลอด (กก/ม ²)	23.17	1.32	18.97	24.97
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น (กก.)	10.23	2.80	5.20	18.90

หญิงตั้งครรภ์วันที่มาคลอดมีค่าเฉลี่ยรอบท้องและ 2,757.42 กรัม น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วย ความสูงของมดลูก คือ 89.62 และ 30.74 เซนติเมตร คลื่นเสียงความถี่สูงมีค่าเฉลี่ย 2,993.10 กรัม น้ำหนัก น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare มีค่าเฉลี่ย ทารกจริงมีค่าเฉลี่ย 3,014.92 กรัม (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยรอบท้อง ความสูงมดลูก น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริง (n = 115)

	Mean	S.D.	Minimum	Maximum
รอบท้อง	89.43	5.14	78.00	103.00
ความสูงมดลูก	30.74	2.27	27.00	38.00
น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare (กรัม)	2,757.42	284.47	2,240.00	3,496.00
น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง (กรัม)	2,993.10	260.96	2,262.00	3,975.00
น้ำหนักทารกจริง (กรัม)	3,014.92	316.82	1,880.00	3,830.00

ส่วนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

2.1. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของน้ำหนักทารกในครรภ์ที่คาดคะเนด้วยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริง พบว่า ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริงมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ($p = 0.107$, $p = 0.806$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงและน้ำหนักทารกจริง

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p-value*
ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกที่คาดระหว่างกลุ่ม	8,090,722.132	93	86,997.012	1.610	0.107
คะเนโดยวิธี Dare ภายในกลุ่ม	1,134,717.833	21	54,034.183		
รวม	9,225,439.965	114			
ค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกที่คาดระหว่างกลุ่ม	5,998,133.414	93	64,496.058	0.767	0.806
คะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นภายในกลุ่ม	1,765,143.333	21	84,054.444		
เสียงความถี่สูง รวม	7,763,276.748	114			

*กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยน้ำหนักทารกในครรภ์ที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงกับน้ำหนักทารกจริง ค่ะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับน้ำหนักทารกจริง ($r = 0.41$ และ 0.47 ตามลำดับ) แต่เป็นค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ตารางที่ 5)

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และน้ำหนักทารกที่คาด

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง กับน้ำหนักทารกจริง

ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักทารกที่คาดคะเนกับน้ำหนักทารกจริง	n	r	p-value
น้ำหนักทารกคาดคะเนโดยวิธี Dare กับน้ำหนักทารกจริง	115	0.411	0.000*
น้ำหนักทารกคาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง กับน้ำหนักทารกจริง	115	0.474	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิจารณ์และสรุป

ผลการศึกษาพบว่า น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare มีน้ำหนักเฉลี่ย 2,757.42 กรัม น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงมีน้ำหนักเฉลี่ย 2,993.10 กรัม และน้ำหนักทารกจริง 3,014.92 กรัม เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริงไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.107$ และ $p = 0.806$) เมื่อนำไปหาความสัมพันธ์พบว่า น้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธี Dare และน้ำหนักทารกที่คาดคะเนโดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับน้ำหนักทารกจริง สอดคล้องกับการศึกษาของวรัญญู เลิศรัตน์ และ สิริยา กิติโยดม¹⁰ ที่พบว่า การคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์โดยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงมีความแม่นยำมากกว่าการใช้วิธี Dare ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะน้ำหนักเกินและภาวะอ้วน

จากการศึกษานี้พบว่า น้ำหนักทารกมากที่สุดที่คาดคะเนโดยวิธี Dare วิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง และน้ำหนักทารกจริง คือ 3,496, 3,975 และ 3,830 กรัม ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหญิงตั้งครรภ์ควรมีค่า BMI ปกติ จึงสามารถใช้วิธี Dare ในการคะแนน้ำหนักทารกในหญิงตั้งครรภ์ที่เจ็บครรภ์จริงได้ ดังนั้น จึงควรใช้การคาดคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงร่วมด้วย แต่เนื่องด้วยบริบทของงานการพยาบาลผู้คลอดโรงพยาบาลบางบัวทองที่เป็นโรงพยาบาลชุมชนระดับ M2 มีสูติแพทย์จำนวน 1 คน ไม่เพียงพอในการให้การดูแลหญิงตั้งครรภ์ในการตรวจคลื่นเสียงความถี่

สูงทุกราย และบางครั้งหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดไม่ได้มาฝากครรภ์ตามนัด หรือฝากครรภ์จากสถานบริการอื่น ทำให้การคาดคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธี Dare ยังมีความจำเป็นอยู่มาก ซึ่งการใช้วิธี Dare สอดคล้องกับการศึกษาของสุรัตน์ เอื้ออานวย⁷ เรื่องการประมาณน้ำหนักทารกในครรภ์โดยใช้สูตรของ Johnson และสูตรของ Dare และอังสนา วิสูตรเกษมพงศ์¹¹ ที่ศึกษาเปรียบเทียบการคาดคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ในระยะคลอดด้วยวิธี Dare และ Johnson และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักทารกแรกเกิดของ Munazza Nasir, Irum Sohail, Nazia ของพบว่า วิธี Dare สามารถคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ได้ดีว่าสูตรของ Johnson

ข้อเสนอแนะ

1. การคาดคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธี Dare สามารถนำมาใช้ได้จริงโดยหญิงตั้งครรภ์ต้องมีค่า BMI ที่ปกติเท่านั้น หากคาดคะแนน้ำหนักทารกได้มากกว่า 3,500 กรัม ควรประเมินองค์ประกอบการคลอดอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อป้องกันการคลอดติดไหล่ หรือผลลัพธ์การคลอดที่ไม่ดีตามมา

2. ผลการคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธี Dare สอดคล้องกับการคะแนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธีตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง ดังนั้น ควรเสนอคณะกรรมการอนามัยแม่และเด็กในระดับจังหวัดกำหนดมาตรฐานให้หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ควรได้รับการคาดคะแนน้ำหนักทารกเมื่ออายุครรภ์ 36 สัปดาห์ขึ้นไป ด้วยการตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูงทุกรายโดยสูติแพทย์หรือพยาบาลที่ผ่านการอบรมการตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง

3. การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลบางบัวทองซึ่งการคัดเลือก

เข้ากลุ่มตัวอย่างโดยไม่ได้กำหนดจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรพัฒนาวิธีการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ด้วยวิธี Dare เทียบกับวิธีอื่นๆ และแยกกลุ่มศึกษาระหว่างหญิงตั้งครรภ์ครั้งแรกกับครรภ์หลัง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณ นพ.สุรพล วิงวอนธรรม สูติแพทย์ โรงพยาบาลบางบัวทอง ดร.ประเสริฐ

เล็กสรเสรีญ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ดร.ศิรินันท์ ตริ้มงคลทิพย์ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี นางสาวภารดี ยิ้มแย้ม นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี คุณอัจฉรา มหาวัฒนางกูร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ คุณพนิดา อยู่ชัชวาล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และ พยาบาลงานการพยาบาลผู้คลอด โรงพยาบาลบางบัวทองทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. Gurewitsch Allen ED, Will SEB, Allen RH, Satin AJ. Improving shoulder dystocia management and outcomes with a targeted quality assurance program. Am J Perinatol 2017;34(11):1088–1096.
2. Committee on Practice B–O. Macrosomia: ACOG Practice Bulletin, Number 216. Obstet Gynecol 2020;135(1):e18–e35.
3. Turkmen S, Johansson S, Dahmoun M. Foetal Macrosomia and Foetal–Maternal Outcomes at Birth. J Pregnancy 2018;4790136.
4. โรงพยาบาลบางบัวทอง. รายงานข้อมูลตัวชี้วัดระดับหน่วยงานประจำปี. นนทบุรี: กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา; 2563.
5. Cunningham FG, Levono KJ, Bloom SL, Hauth JC, Rouse DJ, & Spong CY. Williams obstetrics. 23rd ed. New York: McGraw–Hill; 2010. p.199–200.
6. Dare FO, Ademowore AS, Ifaturoti OO, Nganwachu A. The value of symphysio–fundalheight/abdominal girth measurements in predicting fetal weight. Int J Gynaecol Obstet 1990;31(3):243–8.
7. สุรัตน์ เอื้ออำนวย และเกียรติทอง ชาระ. การประมาณน้ำหนักทารกในครรภ์โดยใช้สูตรของจอห์นสันและสูตรของแดร์. ว. พยาบาลเกื้อการุณย์ 2020;27(2):155–163.
8. นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, วัชรพร สาตร์เพ็ชร, ญาดา นภาอารักษ์. การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power. ว. วิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ 2562;5(1):496–507.
9. บุญใจ ศรีสถิตนรากร. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย; 2553.
10. Lertrat W, Kitiyodom S. Accuracy of Intrapartum Fetal Weight Estimation Using Dare's Formula and Transabdominal Ultrasonography in Pregnant Women with Normal and High Prepregnant BMI at Maharat Nakhon Ratchasima Hospital. Thai Journal of Obstetrics and Gynaecology 2021;29(6):313–21
11. อังสนา วิสฤตเกษมพงศ์ และสุภาพ ขอบขันธ์. การศึกษาเปรียบเทียบการคาดคะเนน้ำหนักทารกในครรภ์ในระยะคลอดด้วยวิธีการของ Dare และ Johnson และความสัมพันธ์กับน้ำหนักทารกเมื่อแรกเกิด.

ว. วิชาการสาธารณสุข 2563;29:639–645.

12. Nasir M, Sohail I, and Siraj N. Estimated Fetal Weight; A Comparison between clinical and Ultrasonographical Measurements. J Soc Obstet Gynaecol Pak 2019;9(3):135–40.